

Убрзавање припрема за постављање антиракетног штита у новопримљеним чланицама НАТО алијансе које се налазе у непосредном суседству са Русијом продубило је већ постојеће сумње и бојазни од новог, хладноратовског заоштравања односа великих и покретања трке у наоружању. Русија одбацује образложења НАТО и САД да је антиракетни штит у функцији одбране њених савезника од ракетног напада земаља такозване осовине зла и инсистира на безбедносним гаранцијама. С друге стране, САД и НАТО у својим новим стратешким смерницама скрећу пажњу на Азијско-пацифички регион, а о Русији говоре као о партнерској земљи са којом им је стало да очувају релативно добре односе. Постављање антиракетног штита у нашем суседству суштински мења геостраешку позицију и политички значај Србије и суочава је са потенцијалним ризицима али и добицима на плану очувања националних интреса. Да ли смо на прагу новог хладноратовског раздобља и огледања великих преко нуклеарног нишана, и колико је савремени свет опасно место за покретање старих сценарија, какве могућности и ризике Србији доноси позиција у залеђу антиракетног штита, само су нека од питања на која је за читаоце Нове српске политичке мисли одговорио војно-политички коментатор Мирослав Лазански.

Господине Лазански, колико су, по вама, уверљива настојања САД да убеди Русију да је инсталирање антиракетног штита на њеним границама искључиво последица

желе да се обезбеде партнери у НАТО од евентуалног напада земаља такозване осовине зла?

- Амерички антиракетни штит није нова појава у Европи. Он датира још из 1983. године када је тадашњи амерички председник Роналд Реган најавио такозвани СДИ, односно стратешку одбрамбену иницијативу познатију као рат звезда. Ја сам 1986. у Пентагону

разговарао са првим командантом рата звезда америчким генералом Џејмсом Абрахамсом, који ми је говорио о елементима тог америчког антиракетног штита. Штит је први пут испробан изнад атола Квајн лејн у источном Пацифику, када су Американци покушали да оборе ракетне главе односно ракете које су лансирани из нуклеарне подморнице. До сада се ракетни штит у свим експерименталним фазама није показао као технолошки савршен, било је пуно промашаја али било је наравно и погодака.

Поставља се питање, има ли смисла да правите ракетни штит који рецимо осигурава 95 одсто. То је исто као да у сексу користите кондом који обезбеђује 95 одсто. Ако знамо да Руси имају око 6.000 бојевих глава, довољно је да прође само њих 500 и већ је исто толико великих градова у Америци уништено и обрнуто у Русији. Оно што је проблем без обзира да ли се радило ракетном штиту, или се ради о праћи, луку и стрели који би користили Американци у име ракетног штита, јесте питање како то Руси односно друга страна доживљавају. Руси то доживљавају као претњу својој националној безбедности.

Према томе, ми можемо да дискутујемо да ли је амерички антиракетни штит против Ирана, или против Северне Кореје, или против Исланда, или против белих медведа на Антарктику, чињеница је да га Руси доживљавају као угрожавање њиховог стратешког положаја и њихове безбедности и Американци би о томе морали да воде рачуна. На страну то што позиције за стационарање елемената штита у Румунији или Пољској јасно показују да се ради о контрирању руском одбрамбеном нуклеарном стратешком систему а не о ракетама које би евентуално дошле из Ирана, а још мање из Северне Кореје. Сваки професор географије ће вам погледом на карту рећи о чему се ради.

Уосталом, ако се ради о ракетама које би евентуално биле лансиране са подручја Ирана, зашто главни елементи антиракетног штита нису постављени у Саудијској Арабији, Турској и Израелу. Амерички ратни бродови у Персијском заливу могли би бити прва линија одбране од иранских ракета, да не говоримо о америчким базама у Саудијској Арабији, Бахреину и осталим емиратима. Дакле, јасно је да је ово што се инсталира у Румунији и Пољској пре свега настојање да се обезвреди могућност руског нуклеарног узвратног удара. И то је нешто што изазива потенцијално велику нестабилност у Европи. Ја би ово успоредио са великом кубанском ракетном кризом када је Совјетски Савез инсталирао ракете средњег и повећаног средњег домета на територији Кубе и тиме директно угрозио САД, и са ракетном евронеустабилношћу почетком осамдесетих година када је Совјетски Савез инсталирао ракете СС 20 и тиме пореметио евроракетну равнотежу. Одговор САД је било инсталирање ракета Першинг 2 и крстарећих пројектила не би ли ситуацију изједначио, након чега је дошло до великог договора и елиминације ракета средњег домета са европског тла.

Има ли Русија прави одговор на изазов антинуклераног штита на својим границама, и ли је стављена у дефанзивну позицију ?

- Руси су већ рекли да неће дозволити да се нађу у дефанзивној позицији с обзиром да је њихов стратешки нуклеарни потенцијал скоро исти какав је био у бившем Совјетском Савезу. Москва је највила контра мере. а то је постављање ракета Искандер у подручју Калињинграда одакле могу да туку све циљеве у Пољској, затим постављање ракета средњег домета у подручјима јужне Русије које ће циљати ракетну базу Девосело у Румунији, где треба да буде инсталиран део америчког антиракетног штита. Руси ће све потенцијалне позиције америчког антиракетног штита у Европи поклопити ракетама повећаног кратког домета, средњог домета и повећаног средњег домета, а није искључено чак и да неке стратешке нуклеарне ракете преуусмере са циљева интерконтиненталног лансирања на циљеве у Европи.

Инсталирањем елмената антиракетног штита у Румунији Србија ће се, као једина земља у региону која није

ч
ланица НАТО, наћи на удару нуклеарног потенцијала Русије. На ту чињени
ц
у упозорио је током недавне посете нашо

ј
земљи руски премијер
Владимир
Путин.
С једне стране је то

,
дакле

,
ужаса
ва

јућа перспектива

,
али с друге стране нам се пружа прилика да ову променену геостратешку позицију
политички капитлизујемо

?

- Да, постављање америчког антиракетног штита у Румунији чини врло сложену позицију Србије. С једне стране, ми имамо један потенцијално хиљаду пута јачи Чернобил на 180 километара ваздушне линије од Београда. База у Румунији још увек је

непознаница за нас. Ми не знамо да ли ће ти пројектили имати кинетичке или нуклеарне бојеве главе. Сигурно је да ће Руси преусмерити своје нуклеарне ракете на тај циљ у Румунији, а то је и те како близу Србије. Тако ми постајемо врло блиска позадина америчког антиракетног штита у Румунији, што представља крупан безбедносни изазов. С друге стране, поред великог броја конференција у Србији које се баве питањима безбедности, уласком у ове или оне савезе и интеграције, нико још није направио једну озбиљну конференцију која би се позабавила позицијом антиракетног штита у овом делу Европе. Други аспект те нове ситуације је да је политички, географски и стратешки територија Србије сада много важнија него што је то било раније. То отвара могућност за једну паметну политику да истргује у таквој промењено констелацији. Да ми кажемо, ево господо, ми смо неутрални али смо сада у позадини нуклеарног антиракетног штита, па да видимо ко даје више и за шта. Тито би знао како добро да истргује и трговао је увек. Хладни рат се приближио и ми смо се нашли усред хладног рата на Балкану и ово је идеална позиција да српски политичари тргују и са једном и са другом страном, са Вашингтоном и са Москвом око ове нове позиције антиракетног штита и укупног прераспоређивања снага. Ја бих чак рекао и нове безбедносне архитектуре на Балкану. Ако ћемо знати да истргујемо, ово је сјајна позиција и због Косова и због свега осталог.

Да ли то значи да је позиција војне неутралности најбоље решење за Србију?

- Засад је најбоље решење. Много тога зависи од Косова. Знате, врло је тешко улазити у НАТО, а истовремено вам НАТО узима део територије. Ја увек кажем, хајде, нека нам НАТО врати Косово, па да онда уђемо у НАТО. То би била нека нормална ситуација гледано из европске визуре, јер НАТО је створен за то да чува територијални интегритет и границе својих чланица. Ми бисмо се заиста нашли у једној перверзној ситуацији, да уђемо у савез који нам је одузео територију и који нас тера да ту територију признамо као независну државу. То је стварно уникум.

У последње време све је више у оптицају и термин енергетске безбедности. Србија је витално заинтересована за пролазак Јужног тока кроз њену територију. Да ли је Јужни ток угрожен

**,
с обзиром на уклањање Берлусконија са власти и неке спекулације да би Русија могла израчунати да јој се Јужни ток не исплати
?**

- Да, у задње време су се појавиле неке дилеме, али видели смо да је премијер Путин поручио да не треба сумњати у намере Русије да заврши Јужни ток. Без обзира на

Пише: Мирослав Лазански
четвртак, 19 јануар 2012 12:25

евентуални неповољан развој политичких односа између Русије и Румуније, Русија ће гледати да се обезбеди и неким алтернативним правцима. Русија и Белорусија имају добре односе, оне имају неку врсту царинске уније и то не могу покварити повремене несугласице око плаћања руске нафте у Белорусији. Русија је ипак избегла територију Белорусије и направила подводни гасовод за Немачку директно преко Балтичког мора. Ја сам био пре две године у Белорусији и рекли су ми да су врло незадовољни тиме што је заобиђена територија Белорусије. Дакле, без обзира на некад добре а некад лоше односе Русије са земљама бившег Совјетског Савеза, Руси настоје да се стратешки осигурају када су питању енергенти преко алтернативних праваца. Нећу рећи да је Јужни ток алтернативни правац, али мислим да Русија од њега неће одустати.

Да ли би Србија могла да се нађе на удару сепаратистичких снага инспирисаних споља, управо са циљем да се прекине Јужни ток. Има мишљена да се сепаратистичке тежње у Војводини распирују искључиво због тога да би се прекинуо Јужни ток ?

- Да, то је увек могуће. Могуће су и терористичке акције, али свако ко прави такву врсту трасе, прави и безбедносну процену и вероватно планира одговарајуће безбедносне капацитете који ће ту трасу штитити. Кад је реч о сепаратизму, мислим да је то у Србији завршена прича. У Војводини, ипак, убедљиву већину имају Срби и Црногорци. Мислим да се тешко може ситуација са Косова пресликати на Војводину. Прво, ради се о сасвим различитој култури и цивилизацијском достигнућу људи који тамо живе, а пре свега исти је то језик и исти је то народ. Наравно, има у неким главама и размишљања, хајде да будем председник, први у селу а не задњи у граду. Има и те логике, пре свега код Срба. Мислим, ипак, да се тешко може догодити оно што се догодило на Косову. Истина, у политици се никад не зна. Има неких знакова који нагоне на размишљање, али заиста мислим да је прича са сепаратизмом што се тиче Србије завршена.

Разговарао: Раде Ивковић

(НСПМ)